

УДК 811.111'25'42:347.771

Гура Н. П.¹, Халецька Ю. С.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-319м, НУ «Запорізька політехніка»

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ПАТЕНТІВ

Сучасне суспільство характеризується високим темпом розвитку науки і техніки. Однією з характерних тенденцій цього процесу є поява великої кількості нових винаходів, які, як правило, супроводжуються патентною документацією. Під патентною документацією розуміють сукупність первинних і вторинних документів, які містять відомості про суть технічних рішень, заявлених для патентування або визнаних патентоспроможними, а також відомості, що мають юридичне значення і визначають права авторів та власників патентів. Головною формою такої літератури є патент – юридичний охоронний документ, що засвідчує і охороняє права автора на винахід. Патентні описи є найбільш формалізованим видом науково-технічних документів, що відображають створений винахід. З одного боку, патент розкриває технічну сутність винаходу і містить достатньо інформації для подальшої розробки об'єкта винаходу чи його безпосереднього

використання, з іншого – патент, як будь-який юридичний документ, відрізняється наявністю штампів, кліше, канцеляризмів, а також суворим дотриманням композиції та стереотипністю. Отже, тексту патентів притаманні риси характерні як для технічних текстів, так і для юридичних документів. Оскільки патент суттєво відрізняється від текстів інших жанрів, то це послужило передумовою для формування так званої «мови» патентів, для якої можна виділити наступні поширені особливості:

1. Наявність довгих речень, які включають велику кількість другорядних і однорядних членів. Це пов'язано з тим, що в патентній літературі значна увага приділяється опису предметів, явищ та подається велика кількість визначень. Складносурядні та складнопідрядні речення є типовими для патентних текстів. В свою чергу це пояснює активне використання складених прийменників та сполучників, а також неособистих форм дієслова в якості доповнення та обставини у відповідних інфінітивних, дієприкметникових та герундіальних зворотах.

2. Вживання пасивних конструкцій, зворотів. Інтенсивне використання пасивних конструкцій в мові патентів багато в чому обумовлено екстралінгвістичними умовами та її специфікою. Описувані в патентах процеси представляють собою, як правило, не конкретні, актуальні для даного моменту події, а потенційні, постійні дії, які часто слугують для якісної характеристики предмета. При цьому пасивні конструкції виявляються дуже зручним та адекватним засобом передачі процесів з ослабленою динамічністю, завдяки наявності в них значення не тільки процесуальності, а й стану.

3. Вживання граматичних конструкцій від першої особи. Ця особливість обумовлюється бажанням автора патенту висловити своє ставлення до винаходу, а також проявити творчу індивідуальність і спрямованість на адресата: «*My invention belongs to...*», «*I limit myself from...*» тощо.

4. Граматичні конструкції з формальним підметом *it*. З метою розширення опису відомих технічних рішень, але в той же час, щоб уникнути вказівки на конкретну продукцію конкретних фірм широко вживаються безособові конструкції з формальним підметом *it*: *it is customary to*, *it is old to*, *it is orthodox practice to*, *it is general custom*. Для вказівки на попередні технічні рішення використовуються наступні кліше: *It is known*, *It has already been suggested*, *It has formerly been proposed*.

5. Наявність великої кількості синонімів і багатозначних слів. Синонімія є широко розповсюдженим явищем в патентних описах. Так, наприклад, дієслова *to relate*, *to comprise*, *to consist in* утворюють синонімічний ряд, коли вони виступають в ролі присудка підмета «*invention*». Синонімії патентних описів притаманна також багатозначність. Наприклад,

дієслова *to aid, to better, to enhance, to improve, to increase, to raise* є синонімами, а в поєднанні з іменником *efficiency* мають значення «підвищувати», тобто вирази *to aid the efficiency* і *to improve the efficiency* абсолютно рівнозначні. З синонімією також пов'язане таке явище як тавтологія, яке найяскравіше проявляється у частині повного опису винаходу: *forms and modifications, modifications and adaptations, the field and scope*.

6. Широке вживання канцеляризмів і архаїзмів, штампів.

Однією з особливостей патентної документації є використання канцеляризмів і архаїзмів. Найбільш поширеним в описах винаходів є канцеляризм *said* – перекладається як *згаданий*. Щодо архаїзмів, то найбільшу складність представляють складні прислівники з *there* і *where*: *therealong, therein whereupon* тощо. В описах вони, як правило, мають інше значення, ніж те, яке наводиться в словнику. Отже, з урахуванням технічної та юридичної специфіки, мова патентної документації характеризується стереотипністю, оскільки стереотипні засоби (композиційне оформлення, пасивні конструкції, клішовані фрази, наявність складнопідрядних речень) становлять основу даного тексту. В свою чергу виявлення універсальних компонентів тексту, типових формулювань і конструкцій дозволить оптимізувати процес перекладу і підвищити його якість.